

ESTUDI CODICODÒLIG SOBRE THESARUS ADVERSUS
HAERETICUS

Joan Mayol
Codicologia.
Professor: Dra. Gemma Avenoza
Màster en cultures medieval
Curs 2015-2016
Universitat de Barcelona

Introducció:

Treball sobre l'estudi codicològic del manuscrit *Thesaurus Adversos Haereticus*, obra de Ciril d'Alexandria, d'acord amb la còpia de Georgius Trapezuntius dipositada a la Biblioteca de Catalunya amb el número de manuscrit 562. Ciril d'Alexandria, més tard Sant Ciril, bisbe d'Alexandria, teòleg i erudit, es va caracteritzar per la seva persecució als heretges i jueus i pels seus nombrosos escrits recopilats en 10 volums a la *Patrologia Graeca* de Migne¹. El *Thesaurus adversus haereticus* és una obra escrita en grec, més tard traduïda al llatí, de 101 folis més els fulls de guarda, copiada entre els anys 1400 i el 1450. La versió utilitzada per aquest estudi de la Biblioteca de Catalunya és en llatí. Aquest estudi buscarà de trobar i enumerar totes les característiques rellevants d'aquesta obra, tant les més generalitzades, com les que tinguin un caire més específic a fi i efecte d'aprofundir en les tècniques del copista i la història externa del volum.

Nom de l'investigador: Joan Mayol García

Data de la investigació: 23-5-2016

Ubicació actual:

Ciutat: Barcelona

Biblioteca: Catalunya

Adreça: c/ Del Hospital, 56 -08001-Barcelona

Telèfon: 34 93 270 23 00

Web: www.bnc.cat

Nom de la col·lecció dins de la biblioteca, si s'escau:

Col·lecció Dalmases.

Signatures:

Signatura: Manuscrit 562

Història:

Copiat segurament per a ús d'Alfons IV de Catalunya-Aragó (s. xv). Al mateix segle va pertànyer a Jaume March, senyor d'Eramprunyà i a Pere Desvall. Posteriorment, al 1916, va ser comprat a la família de Trinitat Fontcuberta, propietària de la Biblioteca Dalmases per la Biblioteca de Catalunya.²

Títols al MS:

¹https://es.wikipedia.org/wiki/Cirilo_de_Alejandria.

²*Inventari de Manuscrits de la Biblioteca de Catalunya*. Tom I. Pàg. 230

Títol	Lloc
Cirille Alexand rini Tra[c] [tatus] con tra hereti cos. uesio ne [sic] Trape zundi .m.s.	A tinta al llom, en la posició del teixell
Cyrilli Alexandrini Opera \hoc est Thesaurus/ aduersus hereticos, Cum Versione de Grego in Latinum Studio, et opere Georgii, Trapezuntii per totum.	Primer foli de guardes contemporani de la relligadura Dalmases

Fitxa de descripció:

Al foli de guarda hi ha el títol que reflexa el contingut del volum fet per mà del bibliotecari de la Biblioteca Dalmases.

Nom del copista (i f.): No el coneixem, el nom de Georgius Trapezuntius que apareix a la rúbrica, és el del traductor, no el del copista ni el de l'autor de l'obra (veg. l'anotació al foli de guarda, a la rúbrica foli 1r, línia 2, així com també al llom).

Lloc de còpia (i f.): No es coneix.

Data de còpia (i f.): Entre 1400 i 1450.³

Destinatari de la còpia (i f.): Segurament copiat per a ús d'Alfons IV de Catalunya-Aragó (s. xv).⁴

data o època	Base
Mitjans del segle xv	Inventari Manuscrits Biblioteca de Catalunya, tom I pàgina 230.

Colofó:

No n'hi ha.

Matèria escriptòria:

Es tracta de pergamí, amb una disposició CPPC (carn, pell, pell, carn). La diferència entre la cara carn i la cara pell està molt marcada, essent molt clara en aquest cas, el que no deixa cap dubte a l'hora de comprobar-ho.

³ Segons catàleg de la Biblioteca de Catalunya.

<http://cataleg.bnc.cat/search*cat/?searchtype=X&searcharg=thesaurus+adversus&sortdropdown=-&searchscope=13&searchscope2=13#>

⁴Inventari de Manuscrits Biblioteca de Catalunya. Tom I. Pàg. 230.

Format del plegat :

Al haver estat retallats els marges no és possible saber els cops que s'ha plegat la pell per obtenir els bifolis.

Relligadura:

Es tracta de relligadures de nova confecció, molt habitual a les biblioteques dels segles XVI, XVII i XVIII, que es feia per igualar i deixar de manera uniforme tots els llocs. En aquest cas la relligadura és del segle XVIII i té les característiques pròpies dels volums de la Biblioteca Dalmases.⁵

Estat de conservació :

Estat de conservació bo, amb algunes taques que semblen d'humitat a l'interior del còdex. El còdex ha estat guillotinat i restaurat. Es tracta d'un manuscrit retallat, cosa que pot veure's clarament al recto del foli 1 a l'hora de mirar els dos escuts d'armes, ja que el de Catalunya i Aragó està tallat arran, mentre que al del regne de Nàpols li queda a sota un marge molt superior. El tall es podria haver fet d'aquesta manera per no tallar els àngels que flanquegen cap dels dos escuts, sobretot els que flanquegen l'escut de Nàpols, ja que els àngels que estan a l'escut de Catalunya i Aragó al trobar-se estirats permet conservar-los. Al haver-se tallat i arrel de la decoració exuberant d'aquest primer foli, el tipus de numeració no correspon amb la de la resta de folis, essent molt més moderna i petita, numeració que segurament fou afegida a la Biblioteca de Catalunya.

Folis en blanc: No en té.

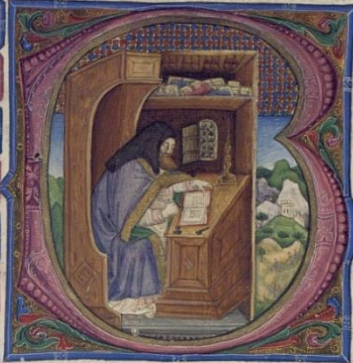
Ja a partir del foli 1 es poden veure marques de corcs que segueixen a les pàgines següents.

En alguns dels folis hi ha taques d'humitat que es traspassen d'un foli a l'altre. Al verso del foli 14 es troba una taca com si fos humitat que es pot veure fins al verso del foli 22. Posteriorment torna a sortir al foli 28, però en aquest darrer cas omple tota la pàgina i es pot veure fins al verso del foli 32, essent cada cop més petita. Al foli 37 torna a sortir una taca pel recto i el verso.

També hi trobem alguns folis amb arrugues, uns quants tenen una arruga al mig tan extensa que sembla un estrip arreglat, tot i que no ho és. En els folis 82, 88, 96 i 100 es veu molt més clar des de el verso, en canvi en els folis 2, 8, 16 i 18 queda en evidència tant al recto com al verso.

⁵De Marinis, Tammaro. *La Biblioteca Napoletana dei re d'Aragona. Vol. II Catalogo*. Milano. Ulrico Hoepli Editore. 1947. Pàg. 49

AD Inclituz Alfonso Regem Aragonum et utriusque Sicilie
orgii trapezunt in traductione thesaurorum Cyrilli alexandri
prefatio.

E A T I Cyrilli thesaurus agre
co sermone in latinum Serenitatis
tue iussu traduxi: Alfonso Rex in
dlyte: traductosque tuo noi atq: tu
teie dedi caui. Est autem liber ad
uersus anum et eunomium cete
rosque hereticos qui in unigeniti
filii dei et spiritum sanctum furo
re conatati multa conscripserunt.
Quibus non simpliciores modo
sed etiam peritiores auctoritate i
scripturarum ad suam impietate
contrahabant. Nam cum multa
inueniantur in scripturis uel humano more quod aliter loqui non
possimus: dicta de deo ut filio dei: non ut deo sed ut homini accom
modata: omnia illi diligenter collecta: ueritati catholice uel ut uerius
dicam capiti suo et suorum inuicabant. Non enim potuerunt quis
per totum fere terrarum orbem scripta sua lingua greca que tunc la
tissime patebat diffudissent: quicquid efficere. Nam ueritas eisdem arti
bus acerrime se per cyrillum defendit. Omnes enim scripture au
ctontates quibus illorum perfidia uentatem oppugnabat cyrillus proue
ritate facere in his libris aperuit. et libros fidei ueros appellauit thesaurus.
Deinde q̄ prudentissime in multa uolumina transcriptos per omnes onē
tis ecclesias transmisit. Vt cum singulorum scripture locorum quibus i
illi nitentur distincte copiose: dilucide expostiones et quasi oraci
la legerentur: omnis hereticorum peruersitas euersa iaceret. Hi diuini li
bri et uere thesauri fidei catholice modo facti latini tuo iussu sunt. i
Quare deus mea quidem sententia significare uoluit sicut per uirum
sanctissimum uerbis solum atq: scriptis defensa tunc uentatis fuit. Ita
nunc per Maestatem precipue tuam armis et gladio posse defendi.
Neq: id inani coniectura sed ueris sum rationibus asscuras. Idem eni
sunt hostes: eadem ferme impietas. Nemo enim est qui nesciat machu
metistarum perfidiam in filij et spiritus sancti deitatem in sanue. Quā
quidem insaniam turci machumetistaram omnium potentissimi p̄ uni
uersam conantur europam gladio confirmare. Sicut ergo eadem im
pietas quando aduersus uentatem uerbis atq: scriptis agebat: scriptis

Mides:

	Alt	ample	Lloc
Relligadura:	335	230	Pla anterior.
Pàgina:	330	225	f. 44
Caixa:	221	136	f. 44

Resum de les dimensions: (30 + 221 + 79) x (33.8 + 136 + 7.41) mm

Distribució de la pàgina:

	Núm.	Lloc
col.	1	A tot el volum
lín.	39	f. 44

Detall de la foliació:

Els folis totals del volum, incloent-hi els de guarda, es distribueixen de la següent manera:

III (guardes de la darrera restauració del volum) + III (guardes contemporànies de la relligadura Dalmases) + 1-101 ff.+ I (guardes de la darrera restauració del volum) + III (guardes contemporànies de la relligadura Dalmases):

III + III + 1-101 + I + III ff.

Els folis són numerats correlativament no faltant-ne cap, ni apreciand-se cap error en la numeració.

A la part anterior del còdex hi ha 3 guardes de l'època de la Biblioteca Dalmases i 3 de l'època de la restauració que fou feta a la Biblioteca de Catalunya, totes elles en paper, mentre que a la part final del mateix només en queda 1 de la enquadernació Dalmases, mentre que n'hi ha 3 de la darrera restauració. Les que estan a l'interior, o sigui tocant el còdex, són contemporànies de la relligadura de la Biblioteca Dalmases, mentre que les exteriors ho són d'una restauració de la Biblioteca de Catalunya.

Col·lació:

Quadern	Sign.	Núm. folis	Lloc (ff.)	cosit (centre del plec)	Posició i text del reclam
1		8	ff. 1-8	4/5	HD situat damunt de la columna accessoria de l'esquerra de la caixa, sense decorar: pater
2		8	ff. 9-16	12/13	Id.:lium
3		8	ff. 17-24	ff. 20/21	Id.: cat.
4		8	ff. 25-32	ff. 28/29	Id.: osten
5		6	ff. 33-39	ff. 36/37	Id.: igitur
6		8	ff. 40-47	ff. 43/44	Id.: tatem.
7		8	ff. 48-55	ff. 51/52	Id.: .enim.
8		8	ff. 56-63	ff. 59/60	Id.: et in
9		8	ff. 64-71	ff. 67/68	Id.: indeo
10		8	ff. 72-79	ff. 75/76	Id.: .suis.
11		8	ff. 80-87	ff. 83/84	Id.: bras
12		8	ff. 88-95	ff. 91/92	Id.: atque:
13		4/2 (manquen els dos folis finals del quaternió)	ff. 96-101	ff. 99/100	-----

Tots els quaderns són quaternions regulars, amb vuit folis cadascún, tret del quadern número cinc que és un ternió on s'hi ha afegit un foli, el número trenta-set, que està enganxat mitjançant un taló, el que fa que aquest quadern tingui set folis i el quadern tretze, el darrer, un quaternió al qual li manquen els dos folis finals.

Signatures de quadern:

No n'hi ha.

Mà o mans (o tipus de lletra) i lloc on es troben:

Mà o tipus de lletra	detall	lloc
Humanística	rodona	A tot el volum

Decoració:

Classe	detall	lloc
Calderons	No n'hi ha.	-----
Inicials	Alternen en blau, vermell, totes tenen i algunes més grans també el color verd.	A tot el volum, vegeu, p. e. el f. 2r
Rúbriques	En vermell.	A tot el volum

La inicial principal del foli 1 és historiada, ja que dins la mateixa hi ha una miniatura que representa a Sant Ciril en un escriptori, en actitud d'escriure. Fora l'escritori es veu un paisatge renaixentista amb una fortalesa a dalt d'un turó.

Les inicials alternen els colors vermell, blau i or amb unes línies a l'interior en gris tirant cap a blanc que fan formes geomètriques. En certs casos aquestes inicials amplien considerablement el seu volum, s'hi afegeix el color verd i s'acompanyen d'una sanefa de flors i en dos o tres casos s'hi afegeix el dibuix d'un animal a sobre, per exemple al f. 2r, on es veu el que sembla un lloro coronant la decoració floral. Tot això sense tenir en compte el foli 1 en el seu recto on hi ha una decoració complexa, ja que tot el quadre d'escriptura està rodejat d'una orla en forma de llaceries que donen la volta per tot el foli i on s'hi troben els escuts d'armes de Catalunya i Aragó a la part superior i de Nàpols⁶ a la part inferior, flanquejats per dos àngels cadascun. A la part dreta del marc es pot veure també una parella d'ocells de la meitat cap amunt i una altra de paons de la meitat cap avall. A la part central en una espècie de màndorla quadrilobulada es pot veure's el dibuix d'un llibre.

6<<https://www.bing.com/images/search?q=escut+regne+de+napols&view=detailv2&&id=65273AB8A9EBC2444CB0B26B66A8FDBAEEFAB407&selectedIndex=0&ccid=oysdiVug&simid=608003882254600944&t hid=OIP.Ma32b1d895ba0701550cd45834fb6ca33o0&ajaxhist=0>>

Als folis següents hi ha també altres decoracions:

Foli 2r. L'animal és un lloro, sobre motiu floral

Foli 17r. L'animal és una papallona, situat a la part superior de la decoració floral marginal que sorgeix de la caplletra.

Foli 46v. Sense animal. Només motiu floral.

Foli 49r. Sense animal. Només motiu floral.

Foli 51v. Sense animal. Només motiu floral.

Foli 56v. Sense animal. Només motiu floral.

Foli 70v. Sense animal. Només motiu floral.

Foli 73r. Sense animal. Només motiu floral.

Tintes:

Negra:

Tret de les majúscules, tot el còdex està escrit en tinta negra. Al f. 54v hi ha escrita la paraula "filius" fora de la caixa arrencada amb la línia 10 i al f. 94r hi ha escrita la paraula "tu" arrencada amb la línia 27. Aquests dos casos podrien tractar-se d'esmenes del copista o del revisor del volum, o fins i tot paraules oblidades afegides posteriorment.

Vermella:

Les rúbriques estan abans de les majúscules decorades que comencen un nou paràgraf.

Notes en vermell.

Hi ha una sèrie de folis que tenen notes en vermell al costat: f. 28r, f. 37r, f. 60v i f. 70r

En alguns casos també es comença el paràgraf o una frase amb algunes paraules en vermell, però no és el més habitual. Aquest cas són: f. 1r "Beati", f. 23r "Que" (línia 2), f. 46v "Etqvomodo", f. 49r "Si filius", f. 51v "Sed" i f. 56v "Nihil".

Al foli 36, tant al recto com al verso hi ha un gran nombre de majúscules que estan en vermell, cosa que no passa a la resta de folis del manuscrit.

Al foli 53 (verso) la frase en vermell, que acaba el paràgraf té dues paraules a la següent línia al no cabre-hi a la que li correspon.

Al foli 98 passa el mateix, al no tenir prou lloc per la frase de final de paràgraf en vermell la posa a la dreta de la següent línia.

Als folis 87 i 88 tant al recto com al verso es troben paraules escrites en tinta vermella degut a que són cites evangèliques. Trobem també en vermell la paraula "solutio" en

el f. 92v i les referències neotestamentàries *Ad romanos* i *ad corinthios* f. 93v. Aquests darrers casos pertanyen tots ells al quadern 12. Al f. 96r trobem les paraules “solutio” i “obiectio” i al verso tornem a trobar la paraula “solutio”.

Blava:

Al foli 1ra la primera línia hi ha escrit amb tinta blava la paraula “*inclytum*” essent una de les dues vegades (la segona es menciona en el següent paràgraf) que es troba l’anotació d’una paraula en aquest color. El fet que aquesta paraula es trobi sobre una raspadura, que la lletra “m” estigui escrita de forma abreujada i en color blau, podria indicar que quan es va esmenar, l’escriba ja no tenia tinta vermella i va acabar fent-ho amb blava, tot i que només és una hipòtesi.

Al f. 17r hi ha el començament d’un nou paràgraf que com a cas especial, després de la majúscula decorada en colors i pa d’or, comença amb dues paraules escrites amb tinta blava “*Si pater*”.

Colofó:

No n’hi ha. Al final del còdex hi ha una signatura a l’única guarda antiga que queda.

Altres dades:

Pautat: Es tracta d’un tipus de pautat llombard, que es troba a un gran nombre de regions italianes, tret de les del sud. Es una pauta feta amb color, que sembla una punta de carbó molt fina.

Tipus : És una variació del tipus 32⁷ que per si mateix ja no és habitual, amb línia horitzontal que va des d’un costat a l’altra del foli i una doble línia vertical a cadascun dels costats de la pauta que agafen des de dalt de tot fins al final.

Materials de la pauta: Degut a la regularitat que presenta la pauta en tots el folis i tenim en compte l’època en que es va escriure aquesta còpia podria tractar-se d’un pautat conegut com *au peigne*, i la marca de la pauta podria trobar-se al marge que posteriorment es va tallar a la restauració.⁸

Perforacions: No es veuen.

Reclams (i f.): Relacionats en l’apartat de la Col·lació.

7 Derolez, Albert. *Codicologie des manuscrits en écriture humanistique sur parchemin*. Brepols-Turnhout. 1984. Pàg. 100.

8 Id. Pàg. 78: “Toutefois, comment est-on parvenu à placer la réglure “*au peigne*” de telle façon qu’elle se trouve exactement au même endroit sur toutes les pages d’un ms.? C’est ici, pensons-nous, qu’intervient la “*piqûre unique*” dans la marge, c’est-à-dire une piquêre qui ne correspond ni à la justification ni à la linéation”.

Posició i orientació dels reclams: En tots els casos a la dreta de la part baixa del verso del foli final de cada quadern i en posició horitzontal.

Signatures de quadern o bifoli (o *vid. supra*): No n'hi ha.

Centre de plec: *vid. supra*.

La primera línia escrita està dins les línies de pauta i no a sobre de la primera, que roman en blanc. Això queda molt clarament reflectit als folis 42v i 43r.

Numeració: En xifres aràbigues, de mida uniforme, tret del foli 1 com ja s'ha comentat. La foliació no té cap tipus d'errada essent uniforme en tots els casos.

Antic(s) posseïdor(s) (persones o institucions):

Podria tractar-se d'un exemplar pertanyent a la Biblioteca dels reis de Nàpols, preparat pel traductor per al propi rei Alfons. Al segle XV va pertànyer a Jaume March, senyor d'Eramprunyà i a Pere Desvall;⁹ al foli de guarda resum de contingut del bibliotecari de la Biblioteca Dalmases, de Pau Ignasi Dalmases. Comprat a la família de Trinitat Fontcuberta, propietària de la Biblioteca Dalmases per part de la Biblioteca de Catalunya (sign. Antiga a la biblioteca Dalmases "119").

Observacions Generals.

Raspadures:

Al llarg del còdex es troben diferents raspadures, segurament fetes amb un ganivet de copista, que denoten un possible error del mateix, on posteriorment s'hi ha afegit la paraula que corresponia.

f. 1r. A la línia 1. Sembla que hi hagi una raspadura amb la paraula sobreposada "inclytum", a més a més la lletra "m" final està tombada com abreviatura per estalviar paper.

f. 8v. A la línia 2. Amb les paraules "Quasi enim ars" sobreposades.

f. 22v. A la línia 19. Amb les paraules "intelligerentur simul" sobreposades.

f. 26v. A la línia 5. Raspadura molt petita on s'hi afegeix la paraula "ui" a la línia 11 amb la paraula "penitetiam" escrita a sobre.

f. 29r. A la línia 38. Amb les paraules "quem pattriarcha te-" escrites sobre la raspadura.

f. 30v. A la línia 39. La raspadura queda amb una paraula il·legible que no se sap molt bé si pertany a la part que s'ha intentat esborrar o a una nova paraula que la substitueix.

f. 32v. A la línia 10. Com en el cas anterior no queda definida la paraula que hi ha.

⁹ *Inventari de Manuscrits de la Biblioteca de Catalunya*. Tom I. Pàg. 230

- f. 35r. A la línia 8. Raspadura molt poc marcada. A sobre hi ha escrita les paraules “et filius”.
- f. 41v. A la línia 1. Raspadura que s’omple amb diverses paraules “hoc e filium suum”.
- f. 42r. A la línia 30. Es tracta de la “s” al final de la paraula “filius”.
- f. 45v. A la línia 37. Omplerta amb la paraula “tesu”.
- f. 65r. A la línia 25. Escrites a sobre la mateixa tres paraules.
- f. 72r. A la línia 4. Amb la paraula “earundem” escrita a sobre.
- f. 73v. A la línia 4. Amb les paraules “deum glorificarunt” escrites a sobre.

Altres:

Al foli 50 hi ha un forat de dimensions molt reduïdes entre les línees 21 i 22 de la pauta.

Cal a dir que el Sr. J. Rodriguez Bordona, en el seu *Catálogo de la Exposición de Códices Miniados Españoles* confon el manuscrit 562 de la Biblioteca de Catalunya, motiu d’aquest estudi, amb el manuscrit 555 *Commentaria in Evangelium Joannis traducta a Giorgii Trapezunti*. La confusió entre els títols d’aquests dos manuscrits, ambdós de Ciril D’alexandria i ambdós traduïts per Giorgii Trapezunti ja es posat en relleu per Paul Oskar Kristeller en el volum IV del seu recull de manuscrits *Iter Italicum*, tot i que fa esment que ell no ho ha vist personalment i que basa la seva exposició en la informació que li van donar els Srs. Ludwig Bertalot i Eugenio Massa.

Contingut del manuscrit:

ff. 1r-101r

[rúbr. f. 1r] AD Inclytum Alfonsum Regem Aragonum et utriusque Sicilie: Ge|orgii trapezuntii in traductione thesaurorum Cyrilli alesandrini | prefatio

[ínc. pròl. del traductor f. 1r] B¹³E A T I Cyrilli thesauros agre|co sermone in latinum Serenitatis| tue iussu tradux...

[expl. pròl. del trad. f. 1v] ... ad deum sua triumphum utrorumque: hostium ocrporis dico | et spiritus: tibi sit allaturus.

[rúbr. f. 1v] C³Y R I L L I Archiepiscopi Alexandrini liber qui appellatur the|saurus. aduersus hereticos. quod filius et spiritus sanctus | unus deus cum patre sunt. Ad fratrem suum nemessinum | petentem [sic] conscriptus.

[inc. text f.1v] A³D maximos nos labores tua caritas frater nemessime hortatur | Quid enim aud aut ad intelligendum...

[expl. text f. 101r] ... Si ipse *spiritus sanctus* ut isti temere contendunt *deus* | non est.

Bibliografia:

- 1- De Marinis, Tamaro. *La Biblioteca Napoletana dei re d'Aragona. Vol. II Catalogo*. Milano. Ulrico Hoepli Editore. 1947.
- 2- Derolez, Albert. *Codicologie des manuscrits en écriture humanistique sur parchemin*. Brepols. Turnhout. 1984
- 3- Dominguez Bordona, J. *Exposición de Códices Miniados Españoles- Catálogo*. Madrid. Sociedad española de amigos del arte. 1929.
- 4- *Inventari de Manuscrits Biblioteca de Catalunya*.
- 5- Kristeller, Paul Oskar. *Iter Italicum. Vol. IV (Alia Itinera II)*. Leiden. E. J. Brill. 1989.
- 6- Ruiz, Elisa. *Manual de codicología*. Madrid. Ediciones Pirámide. 1988.
- 7- <<https://es.wikipedia.org/wiki/Cirilo_de_Alejandria.>> Consultat: 04/06/2016.
- 8- <<http://cataleg.bnc.cat/search*cat/?searchtype=X&searcharg=thesaurus+adversus&sortdropdown=-&searchscope=13&searchscope2=13#>>Consultat: 07/07/2016.
- 9- <<<https://www.bing.com/images/search?q=escut+regne+de+napols&view=detailv2&&id=65273AB8A9EBC2444CB0B26B66A8FDBAEFFAB407&selectedIndex=0&ccid=oysdiVug&simid=608003882254600944&thid=OIP.Ma32b1d895ba0701550cd45834fb6ca33o0&ajaxhist=0>>> Consultat: 07/07/2016.